

3.3. СТРАТЕГІЇ ІНШОМОВНОЇ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У ЦИФРОВОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ

Наталія ЗАКОРДОНЕЦЬ, Оксана МАЗУР

Одним з важливих показників, що визначають рівень розвитку суспільства, є система освіти та система підготовки фахівців у закладах вищої освіти, які повинні відповідати вимогам та інноваційним тенденціям сучасного стану розвитку суспільства. Нові соціокультурні реалії такі як інформатизація, інтернаціоналізація і мультикультурність — потребують значної уваги дослідників до розроблення сучасних освітніх стратегій формування ключових компетентностей майбутнього фахівця. Насамперед, інформатизація освіти спрямована на створення «системи відкритої освіти», розвиток технологій проектування і застосування «відкритих педагогічних систем»³⁰⁴, формування творчої особистості, яка вміє застосовувати набуті знання, працювати з інформаційними ресурсами. Інструментом отримання якісних сучасних знань і конкурентною перевагою в майбутній професійній діяльності є іншомовна комунікативна компетентність, яка є дієвим засобом у системі наукового пізнання, необхідністю у мультикультурному просторі, для якого все більш характерними стають міжкультурні комунікації в усіх без винятку сферах діяльності. А, отже, особливої уваги потребує створення ефективного середовища вивчення іноземних мов, його забезпечення методологією оптимального використання інформаційно-комунікаційних технологій в сучасному цифровому освітньому просторі.

---

³⁰⁴ Bykov V. Y. "An open educational environment and modern network tools for open education systems", *Naukovyi chasopys NPU im. M. P. Drahomanova. Seriya 2: Kompiuterno-orijentovani systemy navchannia*, no. 9. pp. 9–15. 2010. [Online]. Available: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_2_2010_94. (in Ukrainian)

В теперішній час розуміння поняття «мова» не обмежено лише концепцією «засіб комунікації». Мова є невід'ємною частиною та носієм культури нації, відображає національні характеристики, містить історичний та культурний досвід нації, а також погляди людей на життя, способи життя та мислення. Повноцінне володіння іноземною мовою потребує сформовану систему знань, вмінь, а також сприйняття мови як складової іноземної культури, що полегшує подолання міжкультурних бар'єрів, забезпечує ефективне спілкування з іноземцями, зокрема, емоціональний зв'язок та міжкультурну комунікацію. На теперішній час поза практикою в навчальному процесі вищої школи залишаються питання формування повноцінної системи знань та навичок використання іноземної мови, зокрема, ролі іншомовної міжкультурної комунікації в процесі вивчення іноземної мови в умовах широкого використання цифрового освітнього простору.

Таким чином, українська вища школа знаходиться у стані системних перетворень, обумовлених змінами економічних та соціокультурних умов розвитку країни, які наполегливо висувають вимогу перегляду всієї системи професійної освіти та забезпечення підготовки конкурентоспроможного спеціаліста на світовому ринку праці. Зростання значущості сучасної вищої школи може відбуватися під час виконання комплексу умов:

- усвідомлення ролі, місця та значущості освіти у світовій спільноті;
- визнання наукового потенціалу, накопиченого вищою школою з урахуванням генерації передових ідей;
- перехід до цифровізації сфер суспільного життя та розширення меж міжкультурної взаємодії, успішність якої визначається рівнем сформованості комунікативної та інформаційної компетентності;
- підвищення інтенсивності цифрового забезпечення освітнього та виховного процесу в різних типах та видах освітніх установ, що покликане

сприяти зростанню можливості швидкого реагування на зміни умов соціуму і тенденції науково-технічного прогресу.

У дослідженні розглянуто досвід розвитку та використання цифрових інструментів під час навчання іноземної мовної компетенції. Запропоновані подальші напрямки розвитку цифрового освітнього простору для підвищення якості та ефективності навчального процесу. Доведено, що використання інноваційних технологій в освіті, зокрема у викладанні іноземних мов, дає змогу значно розширити і урізноманітнити види діяльності студентів, що, відповідно, позитивно впливає на результати навчального процесу. Однак слід відзначити, що даний позитивний ефект може бути досягнутий тільки при ретельному плануванні цілей, результатів і видів діяльності, всі з яких повинні бути направлені на задоволення освітніх потреб та потреб студентів.

Поняття «стратегія» включено до інструментарію лінгвістики, соціолінгвістики та лінгводидактики відносно недавно і його визначають по-різному залежно від цілей та парадигми дослідження. Загальноприйняте і найчастіше цитоване в лінгводидактиці визначення стратегії передбачає усвідомлений план рішення проблеми, здобутки певної комунікативної мети спілкування³⁰⁵,³⁰⁶,³⁰⁷. На сьогодні у світовій практиці існують різні класифікації стратегій вивчення мов. Дж. О'Меллі та інші³⁰⁸ виділили три основні підкатегорії:

---

³⁰⁵ Bachman L.F. *Fundamental Considerations in Language Testing* / L.F. Bachman. - Oxford: Oxford University Press, 1991. 408 p.

³⁰⁶ Bialystok E. *Communication strategies. A psychological analysis of second- language use*. Oxford: BasilBlackwell, 1990.

³⁰⁷ Brown H.D. *Teaching by Principles. An Interactive Approach to Language Pedagogy* / H.D. Brown. - 3rd ed. - Eaglewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall Regents, Simon and Chuster Company - Viacom company, 1994. 496 p.

³⁰⁸ O'Malley J., Chamot A. U., Stewner-Marzanares G., L. Kupper, and R. P. Russo, *Learning strategies used by beginning and intermediate ESL students*. *Language learning*, no. 35, pp. 21-46, 1985. (in English)

- метакогнітивні (стратегії, які передбачають планування навчання, роздуми щодо навчального процесу, моніторинг власних результатів та оцінювання результатів навчання після його завершення);
- когнітивні (обмежені конкретними навчальними завданнями, які до яких належить маніпуляція навчальним процесом: повторення, переклад, групування, контекстуалізація, трансфер, перенесення тощо);
- соціоафективні (соціальна діяльність та комунікація з іншими).

Дж. Рубін ³⁰⁹ виділив три основні типи стратегій, які прямо чи опосередковано впливають на навчальний процес: навчальні (когнітивні і метакогнітивні), комунікативні й соціальні. Р. Оксфорд ³¹⁰ вбачала навчальні стратегії у формуванні комунікативної компетентності, поділивши їх на два класи: прямі (стратегії запам'ятовування, когнітивні й компенсаторні) і непрямі (метакогнітивні, афективні і соціальні). Х. Штерн ³¹¹ окреслив п'ять стратегій вивчення мов: стратегії управління й планування, когнітивні, комунікативні, міжособистісні й афективні. Вітчизняні дослідники М. Тадеєва ³¹² та Л. Морська ³¹³ розрізняють непрямі та прямі навчальні стратегії. Непрямі навчальні стратегії стосуються насамперед організації навчального процесу, хоч вони й є досить актуальні і для комунікативного акту. Такими є: соціальні, афективні й

---

³⁰⁹ Rubin J. Learner strategies: Theoretical assumptions, research history and typology. In A. L. Wenden & J. Rubin (Eds.) Learner strategies in language learning 15-30, Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall, 1987. (in English)

³¹⁰ Oxford R. Languages learning strategies: What every teacher should know. University of Alabama, Boston, Heinle&Heinle publications, 1990. (in English)

³¹¹ Stern H. Issues and Options in Language Teaching. Oxford: OUP, 1992. (in English)

³¹² Concept of Foreign Language Education Development at the National University of Water and Environmental Engineering / compiled by Tadeyeva M. I., Litvinchuk A. T., Kupchuk L. Ye. et al. Rivne, 2016. [Online]. Available: <http://ep3.nuwm.edu.ua/4272/> (in Ukrainian)

³¹³ Morska L. I. "Essence and classification of communicative strategies in professional discourse", Naukovi zapysky [Nacionalnogo universytetu «Ostrozka akademiya»]. Seriya: Philolohichna, vol. 29, pp. 11-14, 2012. [Online]. Available: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2012_29_6 (in Ukrainian)

метакогнітивні стратегії. Соціальні окреслюють уміння комунікувати як з ровесниками, друзями, викладачами, так і носіями мови, що передбачає вміння ставити запитання, співпрацювати з іншими, виконувати різні комунікативні ролі, тобто володіти навичками використання різних комунікативних кліше. Афективні спрямовані на подолання страху, сприяння та стимулювання до спілкування іноземними мовами, на усвідомлення власного відчуття щодо навчального процесу. Метакогнітивні інтегрують зосередженість на процесі вивчення мови, його плануванні, управлінні, організації контролю та самоконтролю. Прямі навчальні стратегії, які передбачають роботу з мовним та мовленнєвим матеріалом задля оволодіння мовною та мовленнєвою компетентностями, є когнітивними стратегіями, стратегіями запам'ятовування та компенсаторними стратегіями. Так, для запам'ятовування використовують вправи на групування матеріалу, створення антонімічних та синонімічних рядів, схем, асоціацій, застосовують різні способи візуалізації, аудіозаписи та комп'ютерні програми, методи інтенсивного повторювання, використання в практичній діяльності тощо. Когнітивні стратегії передбачають аналіз і трансформації навчального матеріалу, що реалізується через виконання ряду вправ, як-от: комбінування слів і введення їх у контекст для засвоєння лексичного матеріалу, самостійне виведення правил на основі прикладів вживання граматичної структури чи самостійний добір прикладів до граматичних правил з метою успішного засвоєння граматичного матеріалу. Для розвитку навичок читання та аудіювання в методичній літературі виокремлюють низку стратегій, а саме: стратегії, що допомагають визначити тип тексту, його дійових осіб, часу та дійства. Когнітивні стратегії глобального чи детального читання тексту допомагають зрозуміти прочитане, а відбір релевантного лексичного та граматичного матеріалу, формулювання плану висловлювання, нотування основного змісту, використання фраз-кліше є актуальними стратегіями для формування усної та писемної комунікативної компетентності. Загалом когнітивні стратегії передбачають тренування,

надсилання й отримання мовних повідомлень в усній та письмовій формах, аналіз і наслідування, структурування ресурсного матеріалу та кінцевої продукції. Компенсаторні стратегії вступають у дію на етапі надолуження недостатніх компетентностей в усному та писемному мовленні. Оскільки ці та інші навчальні компетентності у вищій школі формуються в обмеженому в часі (неоптимальному) навчальному середовищі, саме ІКТ з погляду дидактики, відповідаючи на питання «Як навчати?», допомагають зробити навчання більш інтенсивним й ефективним завдяки реалізації можливостей мультимедіа для дієвого і наочного подання навчального матеріалу; підвищити унаочненість навчального процесу; забезпечити пошук інформації із різноманітних джерел; інтегрувати студентоцентрований підхід до навчання для активного залучення максимальної кількості студентів з різними стилями навчання і різними можливостями сприйняття; трансформувати текстовий матеріал у графічну форму чи навпаки; організувати й інтенсифікувати колективну й групову роботу (переважно під час виконання групових проєктів); здійснювати контроль навчальних досягнень; створювати сприятливу атмосферу для спілкування; забезпечити зворотний зв'язок у процесі навчання. Водночас комп'ютер з підключенням до мережі Інтернет є джерелом автентичної навчальної інформації, який виконує частково роль посібника, тренажера і є засобом діагностики та контролю (виконання онлайн тестів).

Окремої уваги заслуговує визначення та вивчення стратегій суб'єктів міжкультурної комунікації. До таких стратегій можна віднести «систематичну технологію, яка використовується доповідачем для передавання власної думки, коли виникають певні труднощі»³¹⁴, а також «всі спроби керувати певною лінгвістичною системою з метою підтримки комунікації»³¹⁵. Виходячи із цих

---

³¹⁴ Corder, S.P. 'Strategies of communication' in F. Faerch and G. Kasper. *Strategies in interlanguage communication*. Harlow: Longman, 1983

³¹⁵ Bialystok E. *Communication strategies. A psychological analysis of second- language use*. Oxford: BasilBlackwell, 1990

визначень, ми можемо виокремити дві різні концепції стратегій комунікації, які не виключають одна іншу. З одного боку, вони реалізують компенсаційну мету, тобто, допомагають суб'єктам подолати недоліки власної лінгвістичної системи та передати свої думки та наміри, які вони бажають продемонструвати. Іншими словами, іде мова про подолання розходження між обмеженою власною лінгвістичною компетенцією та визначеною метою комунікації. З іншого боку, стратегії можуть також виконувати завдання вдосконалення, тобто вони допомагають суб'єктам найкращим чином використовувати власні можливості для покращення ефективності спілкування. Іншими словами, завдяки ним партнери по спілкуванню покращують свою здатність, наприклад, розпочинати, розвивати та завершувати діалог, виконувати активну роль у спілкуванні, керувати міжкультурною взаємодією, а також за необхідності долати непорозуміння. На нашу думку, навіть використання рідної мови вимагає використання стратегій з метою перефразування або виправлення власних висловлювань, прохання про допомогу, а також бути зрозумілим у власних поясненнях. Крім того, продукування та отримання висловлювань завжди є результатом процесу взаємного пристосування учасників діалогу.

Неможливість успішної міжкультурної комунікації без знання особливостей культури визнано нині очевидним фактом. Отже, виникає необхідність розробити спеціальний дидактичний компонент — міжкультурний — у професійно-орієнтованій іншомовній освіті студентів, спрямований на розвиток їхньої міжкультурної компетенції з використанням наявних засобів та їхніх можливостей з метою підвищення мотивованості студентів до навчальної діяльності з іноземної мови. Проектування міжкультурного компонента передбачає конкретизацію його змістовних кордонів, у зв'язку з чим було виявлено міждисциплінарні атрибутивні ознаки базового поняття «міжкультурна комунікація»:

- взаємодія, поведінка людей;

- ціннісні настанови;
- стереотипи;
- обмін уявленнями, настроями, почуттями;
- мовні особливості;
- методи спілкування.

Отже, формування міжкультурної компетенції студента передбачає орієнтацію на мовні особливості, що дозволяють здійснювати спілкування, що передбачає обмін уявленнями, ідеями, установками, настроями, почуттями з урахуванням менталітету, ціннісних установок та стереотипів, що виявляються в поведінці представників іншої культури для успішної міжкультурної взаємодії³¹⁶,³¹⁷,³¹⁸.

Структурно-змістовна модель міжкультурного компоненту професійно-орієнтованої іншомовної освіти студентів немовних спеціальностей розкривається у чотирьох підструктурах:

соціологічна складова:

- розуміння особистістю впливу культури
- на поведінку її представників;-
- перетворення даних знань на ефективну практичну взаємодія з тими, хто відрізняється від неї;

психологічна складова:

- усвідомлення відмінності представників інших культур (стереотипи, менталітет);

---

³¹⁶ Культурно-гуманітарні стратегії розвитку університетської освіти в умовах динамічних суспільних трансформацій / за ред. І. В. Степаненко. К. ІВО НАПН України. 2018. 226 с.

³¹⁷ Методика навчання іноземних мов та культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів [Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін.] за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2013. 590 с.

³¹⁸ Стандарти вищої освіти [Електронний ресурс]. Доступно: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzeni-standarti-vishoyi-osviti>

- збагачення особистості в результаті усвідомлення цінностей іншої культури;

- вміння успішно пристосуватися та адаптуватися до певних культурних умов;

- лінгвістична складова:

- знання та застосування мовних особливостей та механізмів, що дозволяють здійснювати успішне міжкультурне професійне спілкування;

методична складова:

- сукупність педагогічних засобів, які реалізують цілі, зміст та методи формування міжкультурної компетенції у процесі навчання іноземної мови.

Структура міжкультурної компетентності студентів немовних спеціальностей включає наступні компоненти:

- когнітивний — сукупність знань професійної лексики, термінології та особливостей поведінки у спілкуванні з представниками іншої культури;

- мотиваційний — мотиваційна спрямованість на міжнаціональну комунікацію, професійний інтерес;

- потреба у визнанні та самоактуалізації.

- ціннісний — вищі цінності, що відбивають цінності міжкультурної комунікації: толерантність, рівноправність традицій, етика, повага та толерантність до індивідуальності культур;

- діяльнісний — вміння оперувати наявними знаннями в умовах реальної комунікації з представниками культури, що вивчається.

Відбір змісту міжкультурного компонента відбувається основі комунікативно-орієнтованого, а також компаративістського (крос-культурного) підходу до відбору змісту підготовки з дисципліни «Іноземна мова», що передбачає орієнтацію на оволодіння мовою як засобом спілкування в реальних життєвих ситуаціях, актуальних для студентів.

В основі змісту навчання іноземної мови для професійних цілей, що інтегрує такі дидактичні одиниці, як

- мовні та лінгвокраїнознавчі знання,
- мовні навички та мовні вміння,
- сфери та ситуації професійного спілкування,
- тематика та зміст навчальних матеріалів,
- формування дискурсивної компетенції студентів.

З метою формування міжкультурної компетенції необхідно цілеспрямовано відбирати матеріал змісту підготовки, який виявляє міжкультурний компонент, відповідно до реальних комунікативних потреб та сфери інтересів адресата. Це означає необхідність виявлення ряду культурних змінних, релевантних для сфери спілкування конкретної групи студентів, на які слідує орієнтуватися при відборі тематики дидактичних матеріалів, а також відбирати та компонувати матеріал з погляду наступності фонових знань, що формуються у процесі роботи. Інформаційно-комунікаційні технології у цифровому освітньому просторі можуть бути ефективним засобом міжкультурної комунікації при грамотному їх використанні в навчальному процесі. З цієї позиції ми виокремили такі характеристики означених технологій:

- усвідомлення студентами необхідності вивчення надбань іншомовної культури, їх системи цінностей, звичаїв та традицій для повноцінного володіння теоретичними знаннями та практичними вміннями з іноземної мови;
- організація навчального процесу з вивчення іноземної мови через моделювання комунікативних ситуацій на основі змісту іншомовної культури, що стимулює інтерес та потребу студентів у нових знаннях;
- забезпечення кожному учаснику модельованої ситуації позиції активного діяча, співрозмовника, партнера по іншомовному спілкуванню;
- структурування змісту комунікативної ситуації та підбір «комунікативного живого матеріалу», цікавого і значущого для студентів, що

забезпечує їх потребу в нових знаннях та оволодінні цінностями іншомовної культури;

- створення освітнього середовища, емоційно-психологічного клімату на заняттях для обміну іншомовною інформацією;

- відпрацювання етикетних норм поведінки і тактики індивідуального іншомовного спілкування в ситуаціях безпосереднього спілкування з носіями мови;

- використання різних засобів, способів і прийомів пошуку, збору, обробки та застосування інформації, яка стосується іншомовної культури;

- самоконтроль і самооцінка рівня володіння теоретичними знаннями та практичними навичками іншомовного спілкування.

Навчальний матеріал у цифровому освітньому просторі структурується щодо типових ситуацій спілкування: знайомство, щоденні ситуації спілкування, у тому числі порівняльно-зіставний аналіз типів культур. Так, наприклад, у сфері міжнародного бізнесу культурні змінні варіюються від країни до країни, але все ж таки існують загальні закономірності їх прояву. Вони виявляють себе у таких аспектах культурного буття людини, як сфера побутової та професійного міжособистісної взаємодії: професійна підготовка та професійна діяльність; соціальні, потреби; ціннісні орієнтації, пов'язані з культурним складом суспільства; етичні норми та поняття³¹⁹. Облік сфер, які демонструють культурні змінні, релевантні до роботи на міжнародному ринку, допомагає включати у зміст навчання майбутніх спеціалістів цієї сфери діяльності тематику, що відображає ситуації реальної міжкультурної взаємодії, в яких виявляється міжкультурний компонент.

---

³¹⁹ Сторонська О.С. Формування стратегій вивчення іноземної мови як науково-методична проблема. Науковий вісник Чернівецького університету. Германська філологія. 2014. Вип. 692–693. С. 263–265. [Електронний ресурс]. Доступно: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvchnugf_2014_692-693_79

У практиці сучасної підготовки до професійної комунікації основна увага приділяється саме предметним знанням, тоді як причини помилок при вирішенні навчальних та професійних завдань дуже часто лежать у галузі недостатньої операційної чи стратегічної підготовки, а також невміння планувати та організовувати свою діяльність. Аспекти професійної підготовки, пов'язані з аналізом ситуації, плануванням та організацією власної діяльності, часто спеціально не виділяються як самостійні навчальні завдання, внаслідок чого зазначені знання та вміння складаються стихійно.

Таким чином, фактично відсутнє організоване формування професійної стратегічної компетентності студентів, особливо в галузі міжкультурної взаємодії, що є контекстом професійної діяльності цієї категорії фахівців.

Глобальний перехід на цифрову освіту та цифрову економіку прямо говорить про активне зростання актуальності процесу цифровізації. Побудова успішних цифрових економіки та освіти є одним із значних пріоритетів державної політики не лише нашої країни, а й усього світу. Цифровізація освітнього процесу є взаємною трансформацією освітнього процесу, що формується під сучасні умови, та сучасних технічних засобів, що впроваджуються в освітній процес. Таблиця 1 містить основні проблеми та виклики, а також переваги цифровізації освітнього процесу.

Таблиця 1

Переваги та недоліки цифровізації освітнього процесу

Переваги	Проблеми та виклики
<p><i>Розширений доступ до ресурсів:</i> Онлайн-платформи забезпечують можливість взаємодії студентів та викладачів з усього світу, збільшуючи міжнародний обмін</p>	<p><i>Нерівність у доступі до технологій:</i> Виникає ризик збільшення відстані між студентами, які мають доступ до сучасних технологій, та тими, хто має обмежений чи жодного доступу.</p>

інформацією та досвідом, отримуючи доступ до великої кількості навчальних ресурсів через Інтернет.	
<i>Зниження витрат на навчання:</i> В деяких випадках цифрові технології можуть допомогти знизити витрати на навчання та матеріально-технічне забезпечення.	<i>Зміни у ролі і підготовці викладача:</i> Використання цифрових технологій вимагає від педагогів адаптуватися та розвивати професійні навички та новітні методичні прийоми.
<i>Гнучкість у навчанні:</i> Дозволяє проводити уроки та навчальні заходи у будь-якому місці та часі, що зручно для учнів та педагогів.	<i>Виклики щодо якості контенту:</i> Забезпечення високоякісного, надійного та різноманітного цифрового контенту вимагає систематичної розробки та оновлення.
<i>Розвиток цифрової грамотності:</i> Забезпечує можливість студентам розвивати навички роботи з сучасними технологіями та ефективно користуватися ними.	<i>Безпека даних:</i> Зростає ризик порушення конфіденційності особистих даних студентів та педагогів при використанні цифрових платформ.
<i>Індивідуалізація навчання:</i> Дозволяє створювати персоналізовані програми навчання, враховуючи потреби кожного студента.	<i>Опір з боку вчителів і адміністрації:</i> Деякі педагоги та адміністратори можуть виявляти опір впровадженню нових технологій через несхвалення чи недостатню підготовку персоналу.

<p><i>Інтерактивність та залучення:</i> Використання інтерактивних технологій підвищує зацікавленість та залучення студентів до навчання.</p>	<p><i>Залежність від інтернет-з'єднання:</i> Недостатня доступність стабільного Інтернет-з'єднання може призвести до труднощів у проведенні дистанційних уроків та використанні онлайн-ресурсів.</p>
<p><i>Онлайн-колаборація:</i> Можливість спільної роботи над проектами з різних країн підвищує культурну різноманітність та толерантність.</p>	<p><i>Залежність від технологій:</i> Велика залежність від технічних систем може стати причиною непродуктивності в разі їхнього збою або відмови.</p>
<p><i>Адаптивність навчання:</i> Використання персоналізованих та адаптивних підходів до навчання, що враховують індивідуальні потреби студентів із різних культур.</p>	<p><i>Втома від екрану:</i> Занадто тривале перебування перед екраном може викликати проблеми зі здоров'ям та психічним благополуччям студентів.</p>

Метою перетворення освітнього процесу є застосування можливостей цифрових технологій із максимальною ефективністю. У свою чергу, метою розвитку технологій у сфері освіти є їхня повна адаптація та максимально зручне вбудовування у процес навчання для максимально комфортного вирішення поставлених педагогічних завдань.

Із початком процесу впровадження сучасних технологій суттєво розширились освітні можливості установ. Зокрема, активно розвиваються такі формати навчання:

- корпоративне онлайн-навчання,
- перевернута освіта,

- різноманітні мобільні платформи,
- мікронавчання.

Це забезпечує мобільність і неприв'язаність до одного місця студента та викладача. Впровадження електронних освітніх ресурсів надає студентам та викладачам зручний доступ до широкого вибору навчальних матеріалів. Вищі навчальні заклади, у свою чергу, поповнюють бібліотечні фонди електронними книгами. Вищі навчальні заклади подібної спрямованості поєднують свої праці на електронних майданчиках, де отримують можливість вільно обмінюватися один з одним освітнім контентом.

У зв'язку з цим відбуваються потужні та значні зміни в освітньому процесі, покликані підготувати сучасних студентів до життя в цифровому суспільстві, а також до організації професійної діяльності в умовах цифрової економіки.

Цифрова дидактика — це галузь педагогіки, орієнтована на організацію освітнього процесу в умовах цифровізації суспільства. Зазначена наукова дисципліна користується традиційними для дидактики принципами та основними поняттями, але трансформує та доповнює їх, адаптуючи під сучасні реалії. Цифрова дидактика є основою для побудови сучасних методик та стратегій навчання.

До основних принципів цифрового освітнього процесу належать:

- принцип домінування;
- принцип персоналізації;
- принцип доцільності;
- принцип гнучкості та адаптивності;
- принцип успішності;
- принцип навчання у співпраці та взаємодії;
- принцип практикоорієнтованості;
- принцип наростання складності;
- принцип насиченості освітнього середовища;

- принцип полімодальності (мультимедійності);
- принцип включеного оцінювання.

Розглянемо кожен із них.

Принцип домінування фокусується на самостійній навчальній діяльності студента у цифровому освітньому середовищі. Викладачеві необхідно організувати навчальний процес, підтримувати та допомагати студенту у процесі навчання.

Принцип персоналізації передбачає можливість студента самостійно визначити мету навчання, вибрати стратегію освітнього процесу, темп та рівень освоєння освітньої програми. Такий підхід дозволить викладачеві відстежувати персональні показники розвитку та навчальні результати студента.

Принцип доцільності перетинається з традиційним дидактичним принципом цілеспрямованості: у процесі навчання потрібне використання лише таких цифрових технологій, які максимально забезпечують досягнення поставленої мети в освітньому процесі конкретного студента. Цей принцип не передбачає використання малоефективних педагогічних технологій та засобів без чітко поставлених освітніх цілей.

Принцип гнучкості та адаптивності дозволяє розвивати індивідуальний підхід залежно від умов цифрового освітнього процесу. Цифровий освітній процес дозволяє автоматично підлаштувати програму під кожного учня, беручи до уваги такі аспекти, як порядок, спосіб та темп надання навчального матеріалу. Також цей принцип враховує рівень та характер підтримки педагога.

Принцип успішності у навчанні перетинається з дидактичним принципом міцності та вимагає досягнення поставлених цілей, а також повного засвоєння знань, умінь та навичок. У цифровому освітньому процесі цей принцип є завершальним елементом у дидактичному ланцюжку «пояснення — закріплення — контроль». Виділяють додаткові навчальні години для закріплення матеріалу, нерідко організовується очна зустріч викладачів та

студентів. Викладач уважно відстежує оптимальне співвідношення групових та індивідуальних форм закріплення. Цифрові засоби значно прискорюють цей процес та роблять його менш рутинним.

Принцип навчання у співпраці та взаємодії (аналог дидактичного принципу інтерактивності) вимагає побудови навчального процесу на основі активної багатосторонньої комунікації — реальної та мережевої — між викладачем та студентами. Цей принцип передбачає використання групових форм мережного навчання.

Принцип практикоорієнтованості, прямо пов'язаний із традиційним дидактичним принципом зв'язку навчання з життям, вимагає чіткого налаштування цілей та конкретних результатів. Для цього необхідно організувати навчальні цілі, завдання та проблемні ситуації; практичні завдання; закріплення отриманих знань у «бойових» умовах, тобто на чинному проекті чи підприємстві.

Принцип наростання складності, що співвідноситься з дидактичним принципом доступності, систематичності та послідовності, передбачає послідовний перехід від простого до складного та від складного до простого; від загального до приватного та від приватного до загального; від індивідуального до групового та від групового до індивідуального та інші процеси навчання.

Принцип насиченості освітнього середовища потребує надлишок інформаційних ресурсів для побудови індивідуальної стратегії навчання. Така надмірність може бути реалізована за допомогою мережевого освітнього ресурсу - єдиного інформаційного освітнього середовища.

Принцип полімодальності (мультимедійності) є більш розгорнутим дидактичним принципом наочності та задіює у навчальному процесі зоровий, слуховий та моторний (кінестетичний) способи сприйняття. Для цього використовують різні пристрої, такі як тренажери, датчики, симулятори, а також засоби доповненої реальності.

Принцип включеного оцінювання вимагає безперервного оцінювання успішності студента протягом усього навчального процесу. Цифрові технології забезпечують миттєвий зворотний зв'язок, безперервно передаючи педагогу необхідні дані результати виконання завдання. Завдяки цьому викладач робить висновки про сильні та слабкі сторони студента, дозволяючи прямо в процесі навчання коригувати сценарії розвитку та найближчі навчальні цілі. Таким чином, цифрові технології забезпечують об'єктивність та прозорість остаточної оцінки виконання того чи іншого завдання.

Дидактичні принципи цифрової професійної освіти є відкритими і через свою новизну вимагають доповнень у міру розвитку теоретичних та практичних можливостей цифрової освіти. Результатами цифровізації освіти стане ефективна самостійна освіта, побудована на індивідуальних освітніх процесах та безперервному моніторингу діяльності студента. Цифровізація значно розширює можливості використання групових та індивідуальних форм занять, забезпечує повне засвоєння професійних знань та навичок, а також значно впливає на розвиток інклюзивного навчання.

Відповідно до особливостей професійної діяльності випускників, що є професійною міжмовною, міжособистісною та міжкультурною комунікацією у певній предметній сфері, вважаємо виправданим на регулятивному рівні підрозділяти професійну стратегічну компетентність на:

- соціально-стратегічну професійну компетентність, що лежить в основі здійснення технологій ефективного професійно-ділового спілкування;
- лінгвостратегічну професійну компетентність (знання та вміння, що дозволяють вибирати стратегії здійснення перекладацьких дій)³²⁰.

---

³²⁰ Методика навчання іноземних мов та культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів [Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін.] за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2013. 590 с

Доцільним видається виокремити такий аспект професійної стратегічної компетентності як професійна міжкультурна стратегічна компетентність, яка є інтегративною якістю особистості, що включає знання, вміння та навички, необхідні для вирішення професійних стратегічних завдань у галузі міжкультурної взаємодії.

Сучасний цифровий освітній простір дає студентам можливість приймати великі обсяги інформації. Грамотне використання мультимедійного контенту, наприклад перегляд анімації або навчальних фільмів під час навчання іншомовної комунікації, допомагає швидше розібратися в складних поняттях і явищах. Деякі студенти навчаються наочно: їм важливо бачити об'єкт вивчення, а не просто чути чи читати про нього. Змінюється і формат лекцій: від традиційних — до онлайн, що передбачає більш чітку і легкозасвоювану подачу матеріалу. Викладачі не виключають трансформації навчальних методик у найближчій перспективі. Зокрема, лекції виглядатимуть як короткі відрізки-модулі для того, щоб їх можна було переглядати в різний час і перевіряти засвоєння кожного з них.

Освітній цифровий контент включає наступні формати:

- відео 360 градусів,
- платформи,
- майданчики
- інтерактивні програми.

Те, як доповнена реальність впливає на залучення студентів та їхню успішність, навряд чи зрівняється з будь-якою іншою технологією на ринку. Щоб почати роботу з QR, викладачу потрібно мати хороший генератор 2D-штрих-кодів, а студентам — додаток для їх сканування на смартфоні.

Можливості використання QR-коду у вивченні іншомовної комунікації дуже широкі: від кодування домашнього завдання (що дозволить індивідуалізувати процес навчання та виключити можливість списування) до

створення QR-вікторин. При цьому QR-технології можуть допомогти і в адміністративній сфері, спростивши доступ до оголошень, розкладу занять, нотаток тощо.

Роль викладача у цифровізації освітнього середовища теж змінюється. Швидкість впровадження та якість використання іммерсивних технологій залежить лише від одного чинника — кваліфікації викладачів. Інтеграція починається з викладачів. Педагогам необхідні особливі технологічні навички, що стосуються технічного обслуговування обладнання, усунення основних видів несправностей, правильного догляду за обладнанням, збору та аналізу даних про успішність студентів, використання засобів відеоконференц-зв'язку, а також поінформованість про комп'ютерну безпеку та знання закону про авторське право.

Комп'ютерні комунікаційні технології дозволяють по новому реалізовувати методи, що активізують творчу активність студентів. Вони можуть брати участь у віртуальних дискусіях на різних освітніх сайтах та тематичних форумах, виконувати спільні творчі проекти спільно зі студентами різних навчальних закладів. Таким чином, використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі може розглядатися як одна з активних форм індивідуалізації навчання.

Коли викладачі, розмірковують про застосування цифрових технологій у навчальних цілях під час навчання іноземної мовної компетенції, вони найчастіше фокусуються на питаннях:

- Які комп'ютерні програми необхідно використовувати для досягнення найкращого результату?
- Як дані технології використовувати?
- Які методи застосування різних додатків дають найбільш швидкий результат?
- Як використовувати їх під час заняття?

- Як використовувати їх для своїх потреб? Як їх оновлювати?

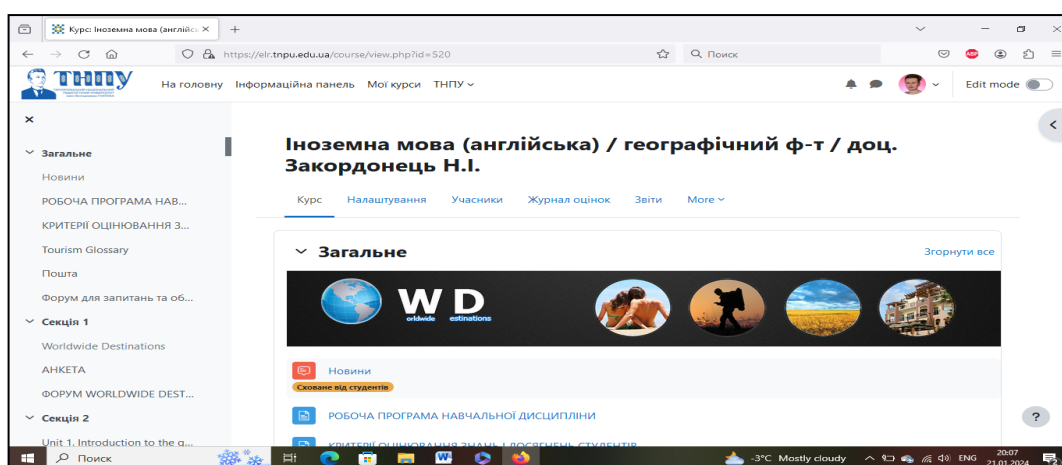
Теоретичні розробки та накопичений досвід дозволяють на сучасній практичному етапі цифровізації освіти пред'явити об'єктивні вимоги до системи вищої освіти в руслі реалізації основного завдання формування особистості, адекватної існуючій соціально-історичній ситуації. Сучасне суспільство, що актуалізує людину як цінність, докорінно змінює сформований образ вищої школи, методологію та теорію педагогічної науки та практики. У розвитку науки, культури, економіки та інших галузей суспільного життя освіта відіграє роль одного з провідних факторів, тому що цей розвиток визначається якістю навчання самої людини. У зв'язку з цим проблема пошуку шляхів підвищення якості освіти у вузі набуває головного значення.

Хмарні технології — це сервіс, який дозволяє віддалено використовувати засоби обробки та зберігання даних. Під хмарними технологіями розуміємо модель зручного мережного доступу до загального фонду обчислювальних ресурсів, які можна швидко надати за мінімальних управлінських зусиль та взаємодії з постачальником. У рамках хмарних технологій розглядається поняття «хмарно орієнтоване ІКТ-навчання», під яким розуміємо сукупність методів, засобів та прийомів діяльності, які використовуються для:

- організації та супроводу навчального процесу;
- збору, систематизації, зберігання, обробки, передачі, подання узагальнень та даних навчального призначення;
- застосування динамічного масиву віртуалізованих апаратних та програмних ресурсів, доступних через мережу незалежно від термінального пристрою.

Привабливість хмари до створення інформаційного середовища визначається його споживчими властивостями: масштабованість, оплата в міру використання, самообслуговування, універсальний доступом у мережі, об'єднання ресурсів. Існує безліч цифрових ресурсів, як он-лайн так і потребують

установки на пристрій, що реалізують процеси створення нового або вже існуючого дослідження. Дані ресурси також можуть бути представлені у вигляді курсів (Moodle), (рис.1) інструментів (Google Docs), енциклопедій та інших академічних джерел (Google Search, Wikipedia, автономних словників, Microsoft Office) та допомагати проводити дослідження на різних етапах: збирання інформації, синтез, подальше курування процесу вивчення і робота з результатами дослідження.

Рис.1 Загальний вигляд навчального курсу у системі Moodle

Вважаємо за доцільне акцентувати увагу на ефективних методах вивчення іноземних мов, які інтегрують інформаційно-комунікаційні технології. До таких належать:

– Smartphone-Lead-in: ще до того, як розпочинати роботу над новою темою, пропонуємо студентам упродовж тижня за допомогою смартфонів зробити фото та відео на задану тему; результати студенти надсилають на електронну пошту, викладач обирає найцікавіші повідомлення для обговорення на першому занятті з теми;

– Internet-Browse: студенти шукають текст на задану тему в Інтернеті, який вони повинні відфільтрувати, перевірити і представити в аудиторії; вищу оцінку

отримують ті повідомлення, які не базуються на статтях Вікіпедії та перших трьох статтях у пошуковій системі Google;

– Video Maker: студенти в невеликих групах створюють відео (зняті короткі презентації, анімація, інсценування) на задану тему, визначаючи самостійно шляхи реалізації цілей; єдиною вимогою є зрозумілість подання інформації для групи;

– Google-Maps and Streetview-Excursions: передбачають віртуальне знайомство та вивчення нових місцин і територій, ознайомлення з архітектурним надбанням різних культур і епох;

– PowerPoint Presentations: з огляду на важливість комп'ютерних презентацій у професійному житті студенти активно вчать представляти короткі реферати в графічній формі на слайдах;

– Digital Stations: в аудиторії у різних місцях розміщуємо планшети, ноутбуки чи смартфони, на яких пропонуємо студентам (у навушниках) послухати подкаст (Podcast), подивитися короткий відеофільм чи послухати аудіозапис і самостійно розширити запропонований зміст інформацією з мережі Інтернет;

– Quick Interviews and Questionnaires: за допомогою смартфона студенти проводять інтерв'ю та беруть участь у коротких опитуваннях (часто укладених викладачами чи ними самостійно, наприклад, у соціальній мережі Telegram);

– Barometer of Social Networks' Mood: студенти акцентують увагу на дописи в їх стрічці щодо заданої теми; зібрану (анонімну) інформацію представляють і обговорюють у групі, що надає імпульси студентам формувати і розвивати метакогнітивні стратегії шляхом трансляції інформації, отриманої переважно рідною мовою, засобами іноземної мови;

– e-jigsaw: передбачає навчання у співпраці з активним використанням сучасних технологій для здійснення інформаційного пошуку. На першому етапі формуються експертні групи, завданням яких є вивчення окремих аспектів

запропонованої проблеми із застосуванням інформаційних джерел Інтернет. На другому етапі по одному учаснику від кожної експертної групи створюють основні групи, метою яких є інтегрування в єдиний ресурс всієї отриманої інформації від експертів. Цей метод, адаптований до використання у сучасному цифровому просторі, оптимізує рівень пошуку інформації, її осмислення, розширення і, як результат, застосування;

– Specific Language Corpora Construction: передбачає створення студентами електронного корпусу текстів (зокрема відео- та аудіоматеріалів) на основі малих спеціалізованих мовних комплексів предметної галузі, які дадуть змогу здійснювати лінгвістичний аналіз лексичних, граматичних і стилістичних особливостей, для яких характерними є високий рівень контекстуальності й автентичності. Такі комплекси стануть незамінними в процесі добору й структурування навчального матеріалу, укладання професійних лексичних мінімумів;

– Cinquian Writing: пропонує самостійне написання коротких п'ятирядкових віршів, у яких студенти синтезують вивчений матеріал, розвивають критичне мислення; використовуючи гіперпосилання, мають можливість підсилювати зміст вірша інформацією з мережі Інтернет, що візуалізує текст вірша, з одного боку, та посилює мотиваційний аспект, з іншого. Пропонуємо приклад синквейну до теми «University»: University academic fascinating study research entertain And live in the hall of residence! Uni life.

Однією з технологій цифрового освітнього середовища є адаптивне навчання, що є освітнім методом, при якому комп'ютер використовується в ролі провідного навчального інтерактивного пристрою. Метою створення адаптивної навчальної системи є розширення її можливостей за рахунок індивідуалізації та моделі слухача з використанням адаптивного навчання, адаптивного тестування та адаптивної навігації у навчальному матеріалі, формування взаємодії з конкретним слухачем для адаптації навчального матеріалу відповідно до його

потреб. Використання адаптивних методів у навчальних системах є необхідним у тих випадках, коли система обслуговує слухачів з різними цілями, мотивацією, рівнем знань та досвідом, коли вона є розподіленою у гіперпросторі.

Для визначення очікувань студентів від процесу вивчення іноземної мови було проведено опитування щодо аналізу потреб. Були сформовані мовні групи на основі знань і навичок студентів з іноземної мови. Відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти (CEFR) студентів розподілили на шість рівнів:

A — Елементарний користувач:

A1 — Інтродуктивний, або рівень «Відкриття»

A2 — Середній, або рівень «Вживання».

B — Незалежний користувач:

B1 — Рубіжний

B2 — Просунутий.

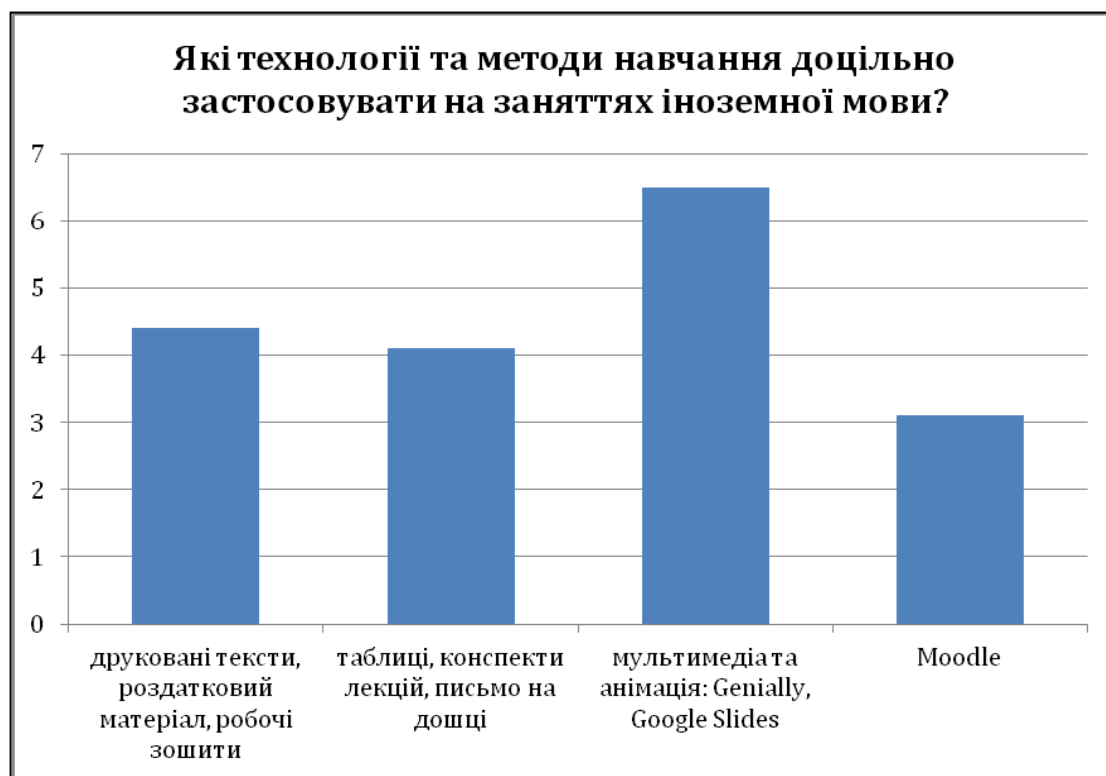
C — Досвідчений користувач:

C1 — Автономний

C2 — Компетентний.

Згідно з опитуванням, базові користувачі іноземної мови (Інтродуктивний та Середній) більш неохоче використовують засоби ІКТ на заняттях, швидше за все, через відсутність впевненості у своїх мовних здібностях. Діаграма 1 показує уподобання студентів щодо засобів навчання у відповідь на запитання опитування: «Які технології та методи навчання доцільно застосовувати на заняттях іноземної мови»? Нижчі рівні виявили схильність до методів, не пов'язаних із використанням ІКТ, надаючи перевагу друкованим текстам, роздатковим матеріалам та робочим зошитам. Студенти рівнів A2 і B1 загалом воліли б дотримуватись традиційних методів навчання, таких як конспекти лекцій і письмо на дошці. Навпаки, студенти з глибоким знанням мови (Просунутий та Автономний) вибрали навчальний контент, зосереджений у

різноманітних формах мультимедіа та анімації, зокрема онлайн-сервіс Genially та Google Slides. Виявилось, що студенти вищого рівня більш охочі практикувати свої мовні навички та готові посилювати свій прогрес за допомогою ІКТ.

Діаграма 1. Технології та методи навчання на заняттях з іноземної мови

Подібні результати щодо обговорення додаткового важливого питання були отримані під час опитування: «У яких видах співпраці та оцінювання ви б хотіли брати участь під час вивчення іноземних мов»? (Діаграма 2) Найвищий відсоток студентів стверджує, що на заняттях іноземної мови вони воліли б бути залученими до онлайн-співпраці через аудіо-, відео- та текстовий чат. Цей вибір можна пояснити тим фактом, що такий підхід дозволяє студентам і викладачам створювати власні навчальні середовища, які ідеально відповідають їхнім запитам. Крім того, викладачі можуть створювати інтерактивні уроки, використовуючи матеріали, які вони зібрали в Інтернеті, і готувати своїх студентів до майбутніх тестів. Проте студенти нижчого рівня вагаються щодо застосування

інтерактивних технологій і віддають перевагу завданням, оціненим вручну викладачами, а не автоматизованому оцінюванню через онлайн-тести.

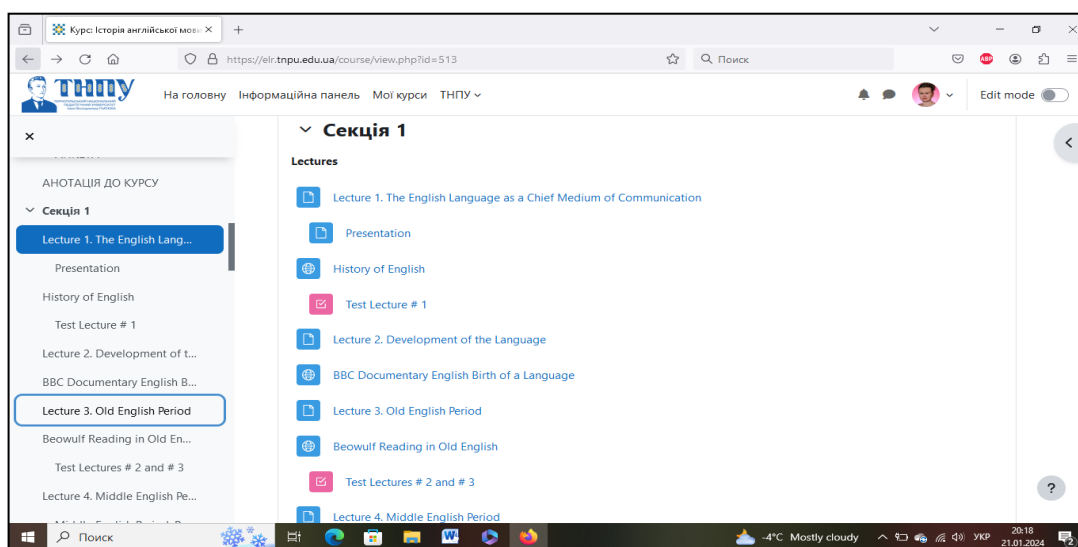
Діаграма 2. Види співпраці та оцінювання під час вивчення іноземних мов

Загалом отримані дані дослідження показали, що для підтримки мотивації студентів потрібні як традиційні, так і інтерактивні підходи. Отже, застосування змішаного навчання може сприяти досягненню інтенсифікації навчального процесу у викладанні іноземних мов. ІКТ надають допомогу в інтеграції нових планів семінарів, презентацій і позашкільних заходів, якими викладачі потім можуть поділитися зі своїми студентами, а також сприяють спілкуванню та формуванню іншомовної міжкультурної комунікації.

В умовах нестабільної турбулентної економічної ситуації дуже значущим тут є те, що за рахунок впровадження у систему професійної підготовки студентів електронного навчання освітній заклад здатний суттєво зменшити витрати на освітню підготовку бакалаврів. Адже очне групове навчання має обмеження у

кількості осіб у групі. Електронне і дистанційне натомість навчання здатне одночасно освоювати більшу кількість студентів.

Наступною перевагою електронного та дистанційного навчання іноземної мовної компетенції є можливість викладача розділяти навчальні курси на модулі, блоки, що дозволяє підвищити гнучкість навчання, побудувати індивідуальну траєкторію професійної підготовки студента бакалаврату (рис.2).

Рис. 2 Структура навчального курсу у системі Moodle

Оскільки ми сьогодні говоримо, в першу чергу, про саморегуляцію в освіті, то специфіка субсистем, які відносяться до саморегуляції навчальної діяльності, полягає насамперед у цілях. Цілі саморегуляції навчальної діяльності пов'язані з навчальним процесом. Це можуть бути цілі як цілком конкретні, так і узагальнені, пов'язані з вивченням різних дисциплін, але й не тільки, а також з різними цілями виховного характеру, із забезпеченням психологічного благополуччя, із забезпеченням процесів взаємодії викладача зі учнем. Включеність у загальну систему саморегуляції як деякої субсистеми стосовно до ширшої цілісної метасистеми усвідомленого досягнення цілей робить саморегуляцію досягнення навчальних цілей важливим інструментом як академічної успішності, так і важливим інструментом забезпечення розвитку студентів та у вищій школі.

Система саморегуляції навчальної діяльності є важливим чинником професійного та особистісного самовизначення. Нами створено когнітивно-особистісний підхід та когнітивно-особистісну модель усвідомленої саморегуляції. Можна виділити різні її рівні: операційно-когнітивний та особистісно-регуляторний.

✓ Операційно-когнітивний рівень – це когнітивні процеси планування цілей, моделювання значних умов їх досягнення, програмування послідовності способів дії, оцінювання та коригування їх результатів.

✓ До особистісно-регуляторного рівня входять інструментальні регуляторно-особистісні властивості: гнучкість, надійність, відповідальність, ініціативність, рефлексивність. Загальний розвиток усвідомленої саморегуляції залежить, на наш погляд, як від когнітивного, так і від особистісного рівня, що відповідає сучасним уявленням інтегративних психологічних концепцій.

Важливо відзначити, що в основі цієї когнітивно-особистісної моделі щодо когнітивних процесів переробки інформації лежить модель усвідомленої саморегуляції діяльності. Відмінністю даної моделі від інших є те, що за виокремленням когнітивних процесів (планування, моделювання, програмування та оцінювання результатів) стоїть не тільки теоретичний аналіз, а й дуже великі емпіричні дослідження як реальних видів дій, так та експериментальних. Згідно з численними дослідженнями, цифрова трансформація, заснована на ефективному управлінні даними, може позитивно впливати на економічне зростання, створення нових робочих місць та соціальну інклюзивність. Сьогодні, коли світ стикається з безпрецедентними викликами пандемії та військових дій, стає все більш очевидним, що країни, які вклали кошти в національну широкосмугову інфраструктуру, і чий бізнес пов'язаний за допомогою цифрових платформ, досягають більшого, ніж інші; студенти можуть отримати користь з онлайн-навчання, компанії перейшли на роботу в режимі онлайн, державні послуги доступні через урядові онлайн-портали. Раптовий

перехід до віддаленої роботи та дистанційного навчання став проблемою для багатьох країн, де понад половину населення не підключено до комунікаційних систем.

Таким чином, стратегії навчання іноземної мови, які поділяються на прямі (когнітивні, запам'ятовування та компенсаторні) й непрямі (соціальні, афективні, метакогнітивні), схарактеризовано як важливий складник успішного й ефективного вивчення іноземних мов в умовах формальної та неформальної освіти, що сприяє формуванню навичок вивчення мов упродовж життя. Оскільки такі стратегії вибудовуються під час засвоєння іншомовного (мовного, мовленнєвого й лінгвосоціокультурного) матеріалу, то актуальними є такі форми, методи й засоби навчання, які допомагають створити навчальне середовище, що є інтерактивною платформою, у якій студент стає як активним учасником формування змісту автентичних навчальних матеріалів, отримує здатність і навички здійснювати неперервну освіту. Реалізація дидактичних можливостей інформаційно-комунікаційних технологій у процесі навчання іноземних мов допомагає створювати, адаптувати і використовувати низку методів навчання, які сприяють формуванню творчої особистості, що здатна критично мислити, аналізувати, комунікувати і виявляє готовність до освіти впродовж усього життя. Запропоновані методи навчання іноземних мов в освітньо-цифровому просторі підвищують якість навчання завдяки високому рівню автентичності й інформаційної відповідності, формують стійку позитивну мотивацію до вивчення іноземних мов як у формальних, так і неформальних умовах, сприяють створенню ситуації успіху, чинниками якої визначено персоналізацію, доступність, довіру, гнучкість, продуктивність й інтерактивність, і посилюють формування й активне використання власних навчальних і комунікативних стратегій у процесі вивчення іноземних мов. Своєчасне урахування особливостей інформаційно-комунікаційних технологій у процесі вивчення іноземної мови дає змогу розкрити характер і специфіку міжкультурної

комунікації, усвідомити студентами її значення в їх професійному становленні, стимулювати потребу в новій інформації, способах вирішення поставлених навчальних завдань, самостійному пошуку і використанні нової інформації. Працюючи з різними джерелами інформації, виконуючи різні ролі в комунікативних ситуаціях, кожен студент збагачує власний комунікативно-творчий потенціал та культурний досвід. Принципи діалогу культур (міжкультурна комунікація) та гармонізація національних та міжнародних стандартів, актуальність яких особливо зростає під час входження України у єдиний освітній простір, стають умовою та засобом реалізації принципу інтернаціоналізації, який у цьому контексті надає безпосередній вплив на профілізацію іншомовного навчання, оскільки володіння певним рівнем іншомовної професійної комунікативної компетенції дозволяє фахівцю брати участь у міжнародних програмах, демонструючи мобільність та конкурентоспроможність міжнародному ринку праці. Важливим елементом інтеркультурної та інкорпоракультурної підготовки є формування готовності до міжкультурної взаємодії та інтеграції до суспільства приймаючої держави (країни мобільності), що характеризується іншими культурними патернами. У навчальному курсі підготовки повинні бути включені типові професійно значущі національні риси представників країн – потенційних комунікантів у галузі професійної комунікації, а також те, що буде затребуване учасником мобільності. При цьому особлива увага звертається на те, що матеріали мають бути достатньо репрезентативними – не допускається усереднення, узагальнення, відкидання важливих деталей тощо.

Література

Bachman L.F. Fundamental Considerations in Language Testing / L.F. Bach-man. - Oxford: Oxford University Press, 1991. 408 p.

- Bialystok E. Communication strategies. A psychological analysis of second- language use. Oxford: BasilBlackwell, 1990.
- Brown H.D. Teaching by Principles. An Interactive Approach to Language Pedagogy / H.D. Brown. - 3rd ed. - Eaglewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall Regents, Simon and Chuster Company - Viacom company, 1994. 496 p.
- Bykov V. Y. “An open educational environment and modern network tools for open education systems”, Naukovyi chasopys NPU im. M. P. Drahomanova. Seriiia 2: Kompiuterno-oriyentovani systemy navchannia, no. 9. pp. 9–15. 2010. [Online]. Available: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_2_2010_94. (in Ukrainian)
- Canale M. Theoretical Bases of Communicative Approaches to Second Language Teaching and Testing: The Applied Linguistics Reader. - London: Routledge, 1980. No. 1. P. 1-47.
- Concept of Foreign Language Education Development at the National University of Water and Environmental Engineering / compiled by Tadeyeva M. I., Litvinchuk A. T., Kupchyk L. Ye. et al. Rivne, 2016. [Online]. Available: <http://ep3.nuwm.edu.ua/4272/> (in Ukrainian)
- Corder, S.P. 'Strategies of communication' in F. Faerch and G. Kasper. Strategies in interlanguage communication. Harlow: Longman, 1983
- Morska L. I. “Essence and classification of communicative strategies in professional discourse”, Naukovi zapysky [Nacionalnogo universytetu «Ostrozka akademiya»]. Seriya: Philolohichna, vol. 29, pp. 11-14, 2012. [Online]. Available: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2012_29_6 (in Ukrainian)
- O'Malley J., Chamot A. U., Stewner-Marzanas G., L. Kupper, and R. P. Russo “Learning strategies used by beginning and intermediate ESL students”. Language learning, no. 35, pp. 21-46, 1985. (in English)
- Oxford R. Languages learning strategies: What every teacher should know. University of Alabama, Boston, Heinle&Heinle publications, 1990. (in English)

- Rubin J. Learner strategies: Theoretical assumptions, research history and typology. In A. L. Wenden & J. Rubin (Eds.) Learner strategies in language learning 15-30, Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall, 1987. (in English)
- Stern H. Issues and Options in Language Teaching. Oxford: OUP, 1992. (in English)
- Культурно-гуманітарні стратегії розвитку університетської освіти в умовах динамічних суспільних трансформацій / за ред. І. В. Степаненко. К. ІВО НАПН України. 2018. 226 с.
- Методика навчання іноземних мов та культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів [Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін.] за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2013. 590 с
- Стандарти вищої освіти [Електронний ресурс]. Доступно: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzeni-standarti-vishoyi-osviti>
- Сторонська О.С. Формування стратегій вивчення іноземної мови як науково-методична проблема. Науковий вісник Чернівецького університету. Германська філологія. 2014. Вип. 692–693. С. 263–265. [Електронний ресурс]. Доступно: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvchnugf_2014_692-693_79